

MOGUĆNOST SINHRONIZACIJE ESTRUSA KOD KOZA

Kozarstvo je, posle dugo godina, dobilo svoje zasluženno mesto u našem stočarstvu. Broj društvenih subjekata koji se bave ovom proizvodnjom svakim danom je sve veći, a znatno se povećava i broj individualnih odgajivača i držaoca koza. Veličina stada još uvek nije onakva kakvu bi smo želili, ali to se i ne može postići za kratko vreme nakon dugogodišnjeg proganjanja koza. U svakoj proizvodnji, pa tako i u kozarstvu, reprodukcija zauzima veoma značajno mesto. Reprodukcionni potencijal koza dolazi do potpunog izražaja samo u dobro organizovanoj proizvodnji. Kao kod ovaca i kod koza je cilj da se za dve godine dobiju tri jarenja. Kako to postići? Odgajivači ovaca su već prihvatili sinhronizaciju estrusa kao zootehničku meru u cilju unapređenja proizvodnje. Sa kozama je, za sada, situacija znatno drugačija. Naime, do sada se jako mali broj subjekata bavio ovom proizvodnjom, pa tako i reprodukcija ima ekstenzivan tok.

Kao jedna od osnovnih mera u intenziviranju kozarske proizvodnje je sinhronizacija estrusa. Vlahos i sar. (3) saopštavaju o sinhronizaciji polunomadskih koza u Grčkoj. Za sinhronizaciju estrusa upotrebili su intravaginalne pesarije (»Spogosan«). Od 189 tretiranih koza 50,0% je osemenjeno tečnim semenom, a preostalih 50,0% smrznutim semenom. Od koza osemenjenih tečnim semenom 72,5% je ojareno, dok se u drugoj grupi ojarilo 57% koza. U prvoj grupi 45% koza ojarilo je dvojke, a 4% trojke. U drugoj grupi 44,47% ojarilo je dvojke a 3% trojke.

Herak i sar. (1) saopštavaju da se estrus, nakon indukcije, javio u 100% slučajeva. Od 60 tretiranih koza ojarilo se 44%, a ako se tome pridodaju i pobačaji onda plodnost iznosi 55%.

O prvim rezultatima vansezonskog indukovanja estrusa kod koza saopštavaju Torre i sar. (2). Tretirano je 122 koze. Ojareno je 28,3%. Zanimljivo je da su ovom prilikom samo 4 koze ojarile dvojke.

Navedeni autori su, nakon sinhronizacije estrusa, primenili veštačko osemenjavanje koza. Želeći da ispitamo mogućnost sinhronizacije estrusa kod koza izveli smo ogled na 52 koze, u periodu mart-april. Od ovog broja koza 24 koze bile su domaća bela, a 28 koza pripadalo je balkanskim kozama. Potrebno je istaći da su sve koze vlasništvo individualnih držaoca, a da se broj koza kretao od 1 do 3. Sve koze bile su ojarene do 15. januara, prvi tretman obavljen je 15. marta.

Za ogled upotrebljeni su pesariji za ovce — Veramix sistem. Prilikom stavljanja pesarija svakoj kozi aplikovano je po 10 ccm AD₃E vitamina (i/m). Sve koze dobijale su, kao dodatak, koštano brašno sve do kraja graviditeta. Prilikom vađenja spužvica, a to je obavljeno 12. dana, aplikovano je 10 ccm SZK-a. Kod svih koza obavljen je prirodni pripust jarčevima domaće bele koze. Rezultati oglada dati su u sledećoj tabeli:

Millvoje Urošević, dipl. vet., spoljni saradnik RO »Genex-Kopaonik«; Zoran Mihajlović, dipl. vet., vet. stanica Z. Aleksandrovac.

Parametar	Rasa koza			
	Domaća bela		Balkanska	
Broj koza	24		28	
Starost koza	2—5 god.		2—5 god.	
Pojava estrusa kod	24	100 %	28	100 %
Opareno	24	100 %	28	100 %
Ojareno	18	75 %	19	69,86%
Broj pobačaja	3	12,5%	2	7,14%
Broj živorođene jaradi	44		47	
Prosečno ojareno	2,44		2,47	
Mrtvo rođeno	1		3	

Ishrana koza bila je uobičajena za individualna gazdinstva. Jarčevi su bili stari od 3,5 do 6 godina, a za pripust upotrebljena su grla koja su individualni odgajivači i ranije koristili za pripust.

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da se sinhronizacijom estrusa na individualnom sektoru mogu postići veoma dobri rezultati.

LITERATURA

1. Herak M. i sar. (1986): Mogućnost poboljšanje reprodukcije u koza. XI savjetovanje o dijagnostici, profilaksi i terapiji u savremenoj stočarskoj proizvodnji, Neum.
2. Torre M. i sar. (1986): Prvi rezultati osjemenjivanja koza izvansezonskom indukcijom estrusa koza sa veramix spužvicama za ovce.
3. Vlahos C. i sar. (1974): Results in Artificial insemination in Goats with fluent an frozen semen. I Jugoslovnski kongres o reprodukciji, Ohrid.